

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

БРОЈ 5

БЕОГРАД, 29. ЈАНУАР 1938.

ГОДИНА X

Садржај:

Славекс д. д. за шумску индустрију, Загреб
Посавска штедионица д. д., Сисак

СЛАВЕКС Д. Д. ЗА ШУМСКУ ИНДУСТРИЈУ, ЗАГРЕБ

Криза на међународном тржишту дрвета појавила се већ у 1930 години. Рекордни извоз дрвених производа имали смо 1929 године са 2.469.8 милиона тона у вредности од 2.081,1 милиона динара.

Поправљање општих привредних прилика, које је почело 1933 године, било је довело до извесног олакшања и у дрвној индустрији, али је оно било пролазно. У 1935 и 1936 прилике су се овде биле опет знатно погоршале. Извоз дрва је и даље опадао, али то није било више толико у вези са коњунктурним моментима, колико је последица абисинског и шпанског рата. Као што је познато, санкције према главној увозници нашег дрва, Италији, почеле су у новембру 1935 и трајале су све до септембра 1936 године. Средином 1936 почео је затим и грађански рат у Шпанији, на чијим се тржиштима наша дрвна индустрија била такође лепо афирмирала.

После читавог низа врло тешких година дошло је, најзад, у току 1936 и до дуго очекиваног повољног преокрета на међународним дрвеним тржиштима, а у вези с тим и на нашем домаћем. У јесен 1936 пораст тражње био је већ доста знатан, тако да је оживела и производња. У вези с тим долази и до линеарног повишења цена. Иначе, пораст тражње је последица побољшања општих привредних прилика и повећања грађевинске делатности. У вези с наоружањем порасла је, поред тога, и тражња ових грана ратне индустрије које прерађују дрво или га употребљавају као готов производ. Најзад, у току последњих година су смањење и залихе. Као што су раније, из страха пред даљим падом цена, набавке редуциране на најмању меру, тако су оне сада, из страха пред даљим порастом цена, форсиране.

Повољна коњунктура за нашу дрвну индустрију још увек траје, тако да смо у току првих 9 месеци 1937 године успели да извеземо 911.077 тона разних шумских производа у вредности од 857,1 милиона дин. У истом раздобљу 1936 извезено је само 469.170 тона за 453,5 милиона динара. То значи да је извоз повећан за 442,9 хиљада тона односно за 94% по количини и за 403,6 милиона динара или за око 90% по вредности. Повољно се развија и потрошња у земљи. Међутим, у 1937 се ипак још ни издалека нисмо могли приближити успеху из 1929, па чак ни ономе из 1930, у којој је вредност нашег извоза била само незнатно мања од 1,6 милијарди динара. Иначе, приликом оцене данашњих повољних прилика у нашој дрвној индустрији, треба имати у виду да су и трошкови производње повећани. Порасле су, пре свега, цене шумама, затим радничке наднице и све јавне дажбине. Честа разочарења доноси и платни промет преко разних клиринга. Све су скупље и шумске таксе. Повластице које су раније дозвољаване укинута су. Услед тога није порасла ни

чиста добит предузећа шумске индустрије у мери у којој би се то могло очекивати с обзиром на пораст производње и промета.

Тешкоће на које је у 1936 и у току неколико претходних година наилазила наша индустрија дрва осетио је у пуној мери и „Славекс“, који долази у ред наших највећих предузећа шумске индустрије. „Славекс“ спада у концерн Општег југословенског банкарског друштва. Ускве везе са овим јаким заводом омогућиле су му да изврши успешну реорганизацију и да елиминира знатне губитке, који су последњих година настали.

„Славекс“ закључује своју пословну годину 31 октобра. Биланси за 1929 и неколико последњих година овако изгледају:

Актива	Рачун изравњања			
	1929	1934	1935	1936
	у хиљадама динара			
Благајна	152	366	216	256
Ефекти	4.370	2.651	2.577	2.532
Менице	—	99	122	156
Дужници	25.598	7.202	9.892	11.509
Потр. од афил. пред.	34.547	2.758	1.285	1.156
Залихе	35.547	20.865	22.434	22.391
Шуме и домене Пакрац—				
Буч—Каменско	—	19.175	17.478	16.136
Зграде, пил. постр., шум. жел. итд.	14.071	15.007	15.199	15.377
Губитак	—	11.969	—	526
Пасива				
Главница	15.000	15.000	15.000	15.000
Рез. фонд	17.429	—	—	—
Фонд амортизације	7.171	7.037	7.797	7.865
Потпорни фондови	—	562	562	562
Повериоци	73.020	56.865	44.670	40.333
Преносне познице	—	608	1.101	259
Неисплаћена дивиденда	—	20	20	20
Добитак	1.349	—	53	—
Збир биланса	114.524	80.093	69.203	70.039

Крајем 1929 године сопствена средства „Славекса“, не рачунајући чисти добитак ни фонд амортизације, износила су 32,43 милиона, од чега је отпадало 17,43 милиона на редовни резервни фонд и 15 милиона на главницу. Последњих година су због кризе изгубљени део резервни фонди и четири петине главнице. Биланси „Славекса“ су увек састављани са свом потребном ригорозношћу. Отворено су признавани и сви губици, али су се одмах предузимале и потребне мере да се они из биланса елиминирају. На тај начин је за покриће губитака резервни фонд већ у 1930 години смањен са 17,43 на 9,3 милиона динара. Како је пословање и у 1931 закључено са знатним губитком, резервни фонд је те године потпуно

отписан, а остатак губитка од 417 хиљада динара био је пренет на нови рачун. Прилике су се, међутим, и даље погоршавале, тако да се крајем 1933 године губитак морао исказати са 11,98 милиона, иако је као што смо видели, пре тога за покриће губитка био употребљен цео резервни фонд од 17,43 милиона. Према одлуци главне скупштине, која је одржана 10 новембра 1934 г., за покриће преноса губитка снижена је и главница од 15 на 3 милиона динара (спајањем 5 старих акција у једну нову).

Овим отписима је био испуњен први услов за дефинитивну санацију. Међутим, на томе се није стало. Извршена је и смишљена реорганизација предузећа, а одмах се приступило и поновном повишењу главнице на ранију висину од 15 милиона динара. Благодаречи томе смањене су и обавезе предузећа, услед чега су се могли знатно редуцирати и издаци на каматама. Иначе, повериоци се после 1930 године готово стално смањују, што је и разумљиво с обзиром на стално погоршавање прилика на тржишту и стално смањивање постовног волумена. У 1936 они су билансирани са 46,3 милиона, док су у 1930 години износили скоро два пута толико (84 милиона динара). Као што се види, финансијска ситуација „Славекса“ била је већ у 1935 години потпуно сређена, тако да је и најмање побољшање коњунктуре морало собом донети и могућност за плодносно пословање. Због санкција и грађанског рата у Шпанији, та је могућност била још за извесно време одложена. Данас је, на срећу, ситуација опет повољна, тако да ће нам у погледу рентабилитета већ за 1937 годину биланс показивати много пријатнију слику.

Промене у активи које су се десиле у току неколико последњих година нису знатне. Међутим, у односу на 1929 годину знатно су редуцирани и „дужници“ и „потраживања од афилираних предузећа“. Са 25,6 милиона у 1929 дужници су били порасли на 31,4 милиона у 1930, да би се после тога до краја 1932 нагло смањили на 6,5 милиона. Затим постепено опет расту и у 1936 години износе 11,5 милиона динара. „Потраживања од афилираних предузећа“, која су у 1929 била билансирана са 34,5 милиона, у 1936 износе свега 1 мил. 156 хиљ. Залихе и шуме показивале су у 1930 у односу на 1929 знатан пораст, делом због тога што су од афилираних предузећа биле преузете извесне њихове шуме. После тога се и ове две позиције готово стално смањују, јер нови већи шумски комплекси нису се смеле држати ни знатније залихе готове робе. Крајем 1936 залихе су износиле 22,4 милиона, а шуме и домене 16,1 милиона динара. Код зграда, пиланских постројења и шумске железнице није било готово никаквих промена. Вршене су само најнужније оправке. У 1936 ова позиција је билансирана са 15,4 милиона, а покривена је са преко 50% фондом амортизације.

Тежиште пословања „Славекса“ лежи код Пакраца, где има велике шумске комплексе и велику пилану. Поред тога има велику пилану и у Броду, коју углавном опскрбљује дрвом из шума које купује на лицитацијама. У Броду постоји и велика фабрика фурнира, а у Пакрацу фабрика за детаљнију обраду дрва.

У управи су господа: Никола Берковић, Рихард Фанта, Алфред Шварц, д-р Милан Шварц, Алфред Шпиц, д-р Василије Ј. Јовановић, Мавро Каудел и д-р Фрањо Ротенберг. У надзорном одбору се налазе г.г.: Марко Бауер, Јурај Пајановић и д-р Валтер Лебл. Генерални директор је г. Алфред Шпиц.

ПОСАВСКА ШТЕДИОНИЦА Д. Д., СИСАК

Међу ретке провинцијске новчане заводе који се нису морали служити никаквим заштитним мерама спада и По-

савска штедионица. д. д., Сисак. Њене главне билансне позиције за 1936 и три претходне године овако изгледају:

Рачун изравњања

Активна	1933.	1934.	1935.	1936.
	у хиљадама динара			
Благајна	647	670	598	573
Новчани заводи	401	187	28	35
Менице	20.912	17.389	14.208	6.313
Дужници	9.475	11.006	13.783	21.004
Ефекти	65	65	65	65
Непокретности	180	480	480	220
Пасива				
Главница	4.000	4.000	4.000	4.000
Резервни фондови	2.210	2.300	2.508	2.558
Пензиони фонд	—	—	800	910
Улози	21.519	20.790	21.052	19.184
Реесконт	2.840	1.513	—	1.063
Разна пасива	—	—	454	168
Добитак	414	341	347	327
Збир биланса	31.821	29.947	29.162	28.210

У пословном извештају за 1936 управа Штедионице вели између осталог: „Пословање нашег завода у прошлој години развијало се посве нормално и без икаквих тешкоћа... Исплаћивали смо редовно удешке и без отказа... а подељивали смо редовно и нове зајмове и кредите на прворазредне менице, уз одговарајуће гаранције, које смо увек ригорозно цензурисали... Отплате на менице биле су доста редовне, а давано је и нових зајмова на менице у знатном износу.“

У пасиви видимо да су се улози у току 1936 смањили за 1,87 милиона. Највећи део ове суме је од стране улагача употребљен за куповање некретнина и грађење кућа. Поверење, које ужива Посавска штедионица остало је неокрњено. Крајем 1936 реесконт је билансиран са 1,06 милиона динара.

У активи нам одмах падају у очи промене код меница и дужника. Менице су пале са 14,2 милиона у 1935 на 6,3 милиона у 1936, а дужници су у истом раздобљу повећани са 13,78 милиона на 21 милион динара. Ове промене долазе првенствено отуда, што је Штедионица према Уредби за ликвидацију земљорадничких дугова предала Аграрној банци сва своја потраживања према заштитеним дужницима, и то у укупном износу од 7,81 милиона динара. Губитак Штедионице на име 25% смањења њених потраживања од земљорадника износи 1,95 милиона. За отпис су употребљене заостале камате дужника—земљорадника у износу од 790 хиљада. Остатак од 1,16 милиона је активиран и води се на рачуну дужника. По Уредби Штедионица би имала право да отписује тај остатак губитка у року од 14 година. Међутим, ова ће то сигурно учинити много брже, јер располаже са довољно властитих резерви.

У вези са предајом земљорадничких меница Аграрној банци опет се нешто смањило и приход од камате. Добитак је ипак само за 20 хиљада динара мањи него у 1935. То треба захвалити најригорознијој штедњи. Добитак је овако подељен (у загради подаци за 1935): на име 5% дивиденде 200 (200) хиљада, резервном и пензионском фонду по 40 (50) хиљада, тантијема члановима оба одбора 38 (42) хиљ., а остатак од 9 (5) хиљада пренет је на нови рачун.

У управи су г.г.: Милош Теслић (претседник), д-р Људевит Ауер (потпретседник), Матија Сигур, Виктор Михелчић, Драгутин Пертинач, Бранко Момчиловић и Аугустин Петрић. У надзорном одбору се налазе господа: Мирослав Самболек, Јосип Чупак, Вјекослав Стазић и Марко Внучец. Директор је г. Иван Решец.